

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
V., Személynök-utca 25. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat --- 95-28
Nyomda --- --- 98-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1886—1915
SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti
DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre --- 140 korona
Fél évre --- 70 korona
Negyed évre --- 35 korona

A bojkott.

A hajszál elszakadt, Damokles kardja lezuhant a nyakunkra. Mekkora kárt tehet bennünk a csapás, azt ma még nem tudjuk megmérni. Tudjuk, hogy halálos a csapás nem lesz. Hogy szenvedni fogunk alatta ott, ahol államszervezetünk a hosszú háború és a dúló forradalmak következtében a legérzékenyebb: gazdasági életünkben, az nem kétséges. Amint-hogy az sem kétséges, hogy a bojkott hatását elsősorban a városi lakosság fogja érezni, azok az osztályok, amelyeknek foglalkozása a javak kicserélése, amelyeknek életérdeke a sima és zavartalan nemzetközi forgalom, amelyeknek mindennapi kenyerét a minden-nap beérkező szén és nyersanyag biztosítja. De visel-jük ezt a szenvedést is főlemelt fővel és abban a büszke tudatban, hogy mint egy lesújtott, porig alá-zott, de bukásában is tiszteletreméltó nemzet integráló része hordozzuk ezt az újabb megterhelést is.

Körülzártak és fojtogatnak bennünket, a földön heverőnek mellé teszi lábát egy gonosz hatalom, egy ádáz indulat, amely nem éri be leveretésünkkel, a halálunkat kívánja. Mint a római cirkusz legyőzött gladiátorának, a magyar nemzetnek is pollice verso adták meg a jelet: nincs számodra kegyelem más, csak a kegyelemdőfés. De az elbukott gladiátor még nem halt meg és az elbizakodott imperátorok, akik ellenfelének parancsot adnak a végső döfésre, még csodát érhetnek meg. A gladiátor talpra ugrik és megmutatkozik egész rettentő férfinagyságában. Ez a nemzet közel sodródott az örvény széléhez, amelybe csak belétekinteni is szédület és kárhozat, de még nem hullott alá mélységeibe. Ez a nemzet végtelenül sokat veszített, de még mindig megtalálhatja a legbecsesebb kincset: régi önmagát. Azt a nemes magyar nemzetet, amely a bölcseséggel és jóssággal sugárzó Szent Istvánt, a habonaüldöző Könyves Kálmánt, a fejedelmek tündöklő példáját, Hollós Mátyást adta a világtörténelemnek; amelynek józanságán, komoly emberségén,

mint vasgáton törtek meg a középkori zsidómészárs-lás véres hullámai; amelynek vezérei Bocskay István-tól II. Rákóczi Ferencen keresztül Kossuth Lajosig elválhatatlan eszmekrekké tették a nemzeti függet-lenséget a vallás és a lelkiismeret szabadságával. Ez a magyar nemzet valódi képe. És nem a fajtalan gyűlölködés és a gyenge kisebbségek üldözése, nem a korcsmai rikácsolás borgőzös szólamai, nem az iz-gatásnak az a féktelen szabadossága, amelyet a vörös rémuralom napjaiban ismertünk meg és tanultunk megutálni. Idézzétek sirjaikból nagyjainkat és ők tanu-ságot fognak tenni a mi igazaink mellett. Állítsátok egymás mellé a szent Kölcsey Ferencet és azokat a műveletlen és bárdolatlan epigonokat, akik az izga-tott tömegek között úgy ágálnak, mintha a hordó tetejéről rikácsolnák le kortesszólamaikat: melyiket valljátok a magatokénak? Kit követtek szívesebben: a halhatatlan Eötvös Józsefet, vagy azokat, akik meg-gyalázzák dicső emlékét és az örökéletű negyven-nyolc alkotásainak fölforgatására törnek? Ki ennek a nemzetnek védő, gyarapító, intő géniusza: Széchenyi István-e, aki Mózesként hirdette a gazdasági meg-erősödés, a kulturális haladás, az erőkoncentráció megváltó hatását, vagy azok, akik akarva-akaratlanul, pusztán jelszavak után indulva, gyengítésünkön, visz-szamaradásunkon, erőink széjjelzüllesztésén dol-goznak?

Legyünk egyek végre-valahára! És ha már a nagyok és dicsők, akiket példaadásul fölidéztünk nyug-talan siri éjszakájukból, nem tudtak bennünket meg-tanítani egységre, összeforradásra, a régi magyar átok, a pártoskodás megtörésére: legyen meg a bojkott kivülről támadó erőszakának az az üdvös ha-tása, hogy összefogjunk. Ne tévesszen meg senkit néhány nyegle lélek üres fogadkozása: ezek csak magukat biztatják, mint a sötétben reszkető gyer-mek. A nemzetközi forgalom alakítása ma, amikor rá vagyunk utalva a külföld szénére és nyersanya-

Az EGYENLŐSÉG: az öntudatos magyar zsidók lapja.

gára, amikor elszigetelt gazdasági területek csak ideig-óráig tarthatják fenn magukat tulajdon forrásaikból, nehéz és mindenképp komoly veszedelem. Ezen a veszedelmen csak akkor válhatunk úrrá, ha összefogunk, ha megszününk egymást marcangolni, ha kioltjuk a gyűlölködés máglyáit. Mi, zsidóhitű magyarok, rendületlen hazaszeretettel, soha meg nem tántorodott és minden poklokon keresztül hűséges ragaszkodással ajánljuk föl erőnket a közös küzdelemre. Mi követeljük részünket a nemzet egyetemes küzdelmeiből és szenvedéseiből, mint ahogy letetük gyermekeink drága véréért s életét a közös haza oltárára akkor, mikor Észak és Nyugat, Kelet és Dél lángban állott és négy világtájékon harcolt létéért, hecsületéért, fennmaradásáért a magyar.

Akkor elfogadták áldozatunkat. Tanu rá a sok néma halott Doberdó bércein, a volhyniai mocsarakban, Szerbia pusztá térein és a távol Szibéria végtelen hómezőin. Ne utasítsák el most se kinyujtott testvéri jobbunkat. Könnyebb lesz a teher, ha mind együtt hordozzuk. Elviselhetőbbek lesznek a válság napjai, talán hetei, ha összefogva, férfias elszánással, szent együttérzésben birkózunk meg velük.

És ha látja a világ, hogy magyar és magyar közt nem tesz különbséget a templom, ahová imádkozni járunk; hogy senkinek kára, bántódása abból nem származhatik, hogy áhíthatossága csöndjében, legihletettebb pillanataiban, a köznap szürkesége fölé emelkedő ünnepi óráiban mely ritus szerint keresi Istenét: akkor erőteljesen fog aláhanyatlani a kar, amely végzetes csapást volt reánk mérendő; akkor visszavivjük első, megtisztelő helyünket a népek gyülekezetében; akkor nem akad többé oly vakmerő, aki egy művelt, jogrendjére és polgárai szabadságára féltékeny nemzetet meg merne bélyegezni vagy kiakarna közösíteni. A sorsdöntő óra ütött. Mutassuk meg, hogy hiven szeretjük megtépett, legyőzött, megcsönkített hazánkat és nem gyűlölködünk; mi, akik ellen az igazságtalan, gonosz, hamar kész általánosítás, a lelkiismeretlen demagógia, a szűkkeblű, tehetetlen féltékenység szította a gyűlöletet: és Magyarország töretlenül, diadalmasan fog kiemelkedni ebből a mostani, talán utolsó, kemény próbatételeiből!

A magyar zsidóság a bojkott ellen.

A pesti izraelita hitközség f. hó 20-án (vasárnap) délelőtt tartotta igen nagy érdeklődés mellett rendes évi közgyűlését. Székely Ferenc hitközségi elnök oldalán ott volt az egész előjáróság, úgy mint dr. Lederer Sándor és dr. Feleki Béla elnökhelyettesek, báró Kohner Adolf, Ehrlich G. Gusztáv, Ledenmann Mór, dr. Grauer Vilmos, Kaszab Aladár és dr. Eulenberg Salamon előjárók. Az ugyyszólván teljes számmal megjelent választmányi és képviselőtestületi tagok között ott voltak: dr. Mezei Mór, Vészi József, Winterberg Gyula, dr. Mezey Ferenc, Vida Jenő, Sándor Pál, Mezei Ernő stb. stb.

A közgyűlés legfontosabb eseménye a bojkottal szemben való tiltakozó állásfoglalás volt

Strauss Adolf és Gáspár Fülöp indítványára a közgyűlés egyhangulag a következő határozatot hozta:

A pesti izr. hitközség képviselőtestülete meg van győződve, hogy az egész magyar zsidóság érzelmeit tolmácsolja, midőn az egész világ előtt óvást emel a Fédération Syndicale Internationale-nak Magyarország belügyeibe való beavatkozása ellen, melyet jogosulatlan-nak, igazságtalannak és embertelennek tart. Visszautasítva ezt a beavatkozást, úgy a haza, mint az emberiség nevében ünnepélyesen és leghatározottabban tiltakozik a Magyarország ellen kimondott bojkott ellen.

A határozat azonnal közöltetett a magyar zsidóság két országos szervével, az Izraelita Országos Irodával, az Orth. izr. központi irodával, továbbá a budapesti aut. orth. izr. hitközséggel. Mindezen egyházi hatóságok és testületek a fent közölt határozatot egész terjedelmében magukévé tették.

Ne csüggedjünk!

(Székely Ferenc elnöki beszédéből.)

... Az elmúlt év! Csak könyvekkel szememben és nagy szomorúsággal szívemben tudok róla beszélni, fájdalommal eltelve nemcsak a magyar zsidóság semmiképpen meg nem érdemelt mérhetetlen szenvedésein, de talán még inkább azon a látványon, amelyet a magyar nemzet, Deák és Kossuth nemzete, a mai történelmi időkben nyújt. Arra kívánok rámutatni, hogy a hitközség ezekben a zivataros időkben is megtette kötelességét, azt a kötelességet, amelyről az alapszabályok nem szólnak, de amelyet szívünk és zsidóérzésünk rótt reánk és amelyre kényszerített az a körülmény is, hogy szenvedő és üldözött hitsorsosaink nemcsak a fővárosból, de az ország minden részéből hozzánk fordultak támaszért, tanácsért, segítségért. Tudva van jogsegítő irodánk megszervezése és működése, tudva van, hogy állandóan ostromoltuk élőlőszóval és számtalan beadványokkal a változó kormányokat és az illetékes hatóságokat — egyszer-másszor eredménnyel, sokszor eredménytelenül — hogy segítsenek és büntessenek. Tudva van végre, hogy szerencsétlen menekült hitfeleinket, amennyiben segélyért fordultak hozzánk a Magyar Zsidók Országos Segítő Bizottságával karöltve, minden egyes esetben tehetségünkhöz képest segíteni igyekeztünk és fogjuk segíteni ezután is, reméljük, nagyobb mértékben, mint eddig.

Tisztelt Közgyűlés! Még csak egy szót: Ne csüggedjünk! Izrael évezredek története sok bajnak, sok szenvedésnek krónikája és ime, népünk ma is él és ma is hirdeti az Egyisten hitét. Ne kövessük azoknak a gyáváknek példáját, akik vallásukat és meggyőződéseiket a körülményekhez képest igazítják. Maradjunk meg igaz zsidóknak és igaz magyaroknak. Ki fogna haragot tartani egy szeretett betegével szemben, mert lázrohamaiban szóval vagy tettel bántotta? A magyar nemzet ma lázbeteg. Csoda-e, hogy az, ily rettentő bajok és szerencsétlenségek után? Hazafias kötelességünk, mint a magyar nemzet hű fiainak, bajában részt venni és bizva-bizni abban, hogy a magyar nemzet súlyos bajaiból fel fog épülni és be fogja látni, hogy csak mindnyájunk megértése, mindnyájunk közös munkája vezethet teljes gyógyuláshoz.

Kik hívták be a románokat? A zsidók vagy Agoston Péter?

Goldziher.

Írta: Heller Bernát dr., a zsidó gimnázium igazgatója.

Amikor — néhány hónappal ezelőtt — doktorrá avatása 50. fordulóján a berlini tudományos akadémia és maga az avató lipcsei egyetem diszoklevélben, emlékközhöz illő tömörséggel jelölte meg Goldziher professzor kutatásának terét és eredményeit, az ünnepeltnek hálás megindultságába méla érzés vegyült. Elmélázott azon, hogy amidőn őt méltatják, nem szoktak megemlékezni a magyarsághoz meg a magyar tudományhoz, a zsidósághoz meg a zsidó tudományhoz való kapcsolatáról. A magyar tudomány hivatott vezérei, a magyar főiskolai oktatás intézői bizonyára élnek az 1920 június 22-én ajánlkozott alkalommal, hogy a magyar közvéleményt tájékoztassák arról, mit jelent ő a magyarságnak. Mi itt kényszerűségből mellőzzük ezt a csábító kérdést; elmondjuk, mely külföldi tudományos társulatok és intézetek vallják őt a magukénak, mely külföldi főiskolák szerették volna őt a magukénak megnyerni. Fukarul mért téren csak azt tüntetjük föl, azt is inkább csak pedzzük, mit jelent Goldziher professzor a zsidóságnak és a zsidó tudománynak.

*

Amidőn 1913-ban Upsalában, az ottani egyetem meghívására, Goldziher professzor sorozatos előadásokat tartott a korán-magyarazat irányairól, a stockholmi zsidó község arra kérte, hogy Rós hassanah 2. napján a zsinagógában ő mondja az ünnepi beszédet. Goldziher professzor vállalta s egy előadásban, amelyet egyformán sugallt jámborság és tudomány, vallo mást tett róla, hogy a zsidó vallásnak főntartója, éltetője a zsidó hagyomány. Ennek a zsidó hagyománynak talajában gyökerezik Goldziher professzor. Gyermekkorától fogva belemélyed a zsidó tanulmányokba. S ámbár rabbinak nem készül, élete hivatásul a vallástudományt választja, ahol soha szem elől nem veszi a zsidóságot. Sokáig naponta hallgatja néhai Brill S. L. rabbinikus előadásait. Ellentétülva külföldi egyetemek hívásának, három évtizeden át a pesti izr. hitközségnek, mint annak titkára, szenteli munkásságát. Legfőbb gondját a felekezeti iskolaügyre fordítja: rendezi a hitoktatást, megszervezi a tanfelügyelőséget, megteremti a talmud-lórát s élére néhai Bacher professzort teszi, maga is serény érdeklődéssel látogatja az iskolákat. Amikor megindul a Magyar Zsidó Szemle, nagy része van benne, hogy az a legelőkelőbb folyóiratok rangjára emelkedik. Legelőször ő látja meg, hogy a magyar zsidóságnak irodalmi társulatra van szüksége: az ő kezdeséből sarjad, bár jóval később, az Izr. Magyar Irodalmi Társulat. 1887. és 1888-ban a főiskolai hallgatóságnak sorozatos előadást tart a zsidóságnak lényegéről és fejlődéséről: a profétizmusról, a rabbinizmusról, a filozófia hatásáról és az ujkori vallástudományról, kimutatván az egész fejlődésben az alapegységet, a rabbinizmusban a két legfőbb prófétai eszménynek, a cheszednek (szeretet) és a kedussának (szentség) méltó érvényesülését. Tagja a Freystädler-kuratóriumnak; még 1902-ben javaslatot készített a zsidó gimnázium mielőbbi megteremtésére; a pesti izr. hitközség alapítványi főgimnáziuma felügyelőbizottságának mindmáig fölülmulhatatlanul lelkiismeretes tagja. Két évtized óta mint az orsz. rabbiképző intézet tanára ugy tudományosságával, mint egyéniségével hat közre a magyar Izrael papjai-

nak nevelésénél. Ennek az egyéniségnek tekintélye már önmagában is egyik pajzsa a magyar zsidóságnak, pl. ennek bizonyult a Magyar Tudományos Akadémia emlékezetes ülésén, amelyen a zsidóság elleni támadáskor a maga életét hivhatta tanuságul arra, hogy ő a magyarsághoz tartozik, már pedig hitfeleinek java ugy gondolkodik, mint ő.

Mint a pesti izr. hitközség titkára néha a külföld előtt is képviselte a magyar zsidóságot. De nem állásának, hanem megint csak egyéniségének köszönheti a külföldi zsidóság előtti tekintélyét. A Jewish Historical Society of England megválasztja tagjának. Benne van a Zunz-alapítvány bíráló bizottságában, az amerikai Jewish Encyclopedia külföldi tanácsában. Mikor a Saint-Louisi tudományos kongresszusra száz európai tudóst hívnak meg s köztük Goldziher professzort is, az amerikai zsidóság előkelői (élükön J. Schiff) ünneplik s felszólításukra ő a mai zsidóság föladatairól szól hozzájuk. A berlini Lehranstalt (Hochschule) für die Wissenschaft des Judentums tudományos munkálatok megbírálásánál, sőt tanszékeinek betöltésénél Goldziher professzor tanácsával él, az ő javaslatára került oda Schreiner Márton, Yahuda, Torezyner. A stockholmi hitközség még 1910-ben hívja meg Goldziher professzort; végre 1913. október 3-án mondja el az ottani zsinagógában mély beszédjét a hagyomány dícsőítésére. Kevéssel a világduló háboru kitörése előtt a kairói főiskola meghívta Goldziher professzort egy előadás-ciklusra: az egyiptomi zsidóság külön támogatta ezt a kérelmet, de Goldziher professzor nem tehette meg nekik, amit Magyarországi miniszterelnökétől, az osztrák-magyar monarchia külügyminiszterétől, az egyiptomi khedivétől megtagadni volt kénytelen. Legutóbb, amikor a jeruzsálemi egyetem közel látszott megvalósuláshoz, tervezői Goldziher professzorhoz is fordultak javaslatáért s hálásan fogadták, amikor ő — a maga állászó, gördülékeny, fordulatos héberségével — kifejtette az egyetemnek (zsidó voltából és a török meg arab kultúrához való viszonyából eredő) sajátos föladatait.

De nemcsak a külföld zsidósága előtt, a nem-zsidó tudományos világban is döntőleg latba esik Goldziher professzor ítélete. Nem él még zsidó tudós, akinek nevét oly becsülés, oly tekintély övezné. A zsidóságnak a maga tudománya fejlesztésére nincsenek sem akadémiai, sem egyetemei. A zsidóság tudományát egy-egy rabbi műveli, aki emésztő hivatása mellett «lopva áldoz keble istenének», a tudománynak. Ez által a zsidó tudományos irodalomra néha némi papos szin, némi kenet ragad, amely a nem-zsidók bizalmatlanságát kelti. Ezt a bizalmatlanságot még egy Zunz sem kerülte el teljesen. Két zsidó tudósnek pártatlansága és elfogulatlansága áll vitán fölül: az egyik néhai Bacher professzor, a másik Goldziher professzor. Goldziher professzor még a két legkonokabb bizalmatlankodót is lefegyverezte: Paul de Lagarde kitüntette őt szivességével, Wellhausen pedig Goldziher professzor 60. születésnapjának ünnepői sorába állott s pl. a Muhammedanische Studienről szóló ítéletében elismerése hódolattá magasztosul. Ily tekintély alapján Goldziher professzor értékelései a zsidó irodalom jelenségeiről, alakjairól teljes értékűeknek fogadtatnak el.

*

Végül még néhány szó arról, mit köszön a zsidó tudomány Goldziher professzornak. Rajta teljesedik a Példabeszédek (XXII., 6.) áldása: avasd be a fiut pályája elején, ha meg is öregszik, nem tér el tőle. Gyermekkorától fogva éltető eleme a zsidó tudomány. Nemcsak a biblia, a talmud és a midrás, amelyeket vallástörténelmi kutatásaiban lépten-nyomon fölhasznál. Kedvelt olvasmánya pl. a Schlach (a Sulchan Aruch egy kommentátora) s nagyon vágyik arra, hogy a Jaaroth D'vas prédikáció-gyűjteményt mihamarább megint elolvashassa.

Irodalmi munkásságán végigvonul a zsidó tudás vezérlő fonala. Doktori értekezése a jeruzsálemi Tanchum zsidó nyelvésznek arab munkáiról szól. Első nagy könyve a héberek mythosának van szentelve. Ifjú korától fogva dolgozótársa a zsidó folyóiratoknak. Az amerikai Jewish Encyclopedia-nak nemcsak szerkesztőségi tagja, hanem egyúttal az izlámval kapcsolatos cikkeknek szerzője. Részt vesz zsidó tudósok (Berliner, Kaufmann, Steinschneider, Harkavy, Kohler) ünneplésére kiadott emlékkönyvekben. Hinneberg nagyszabású vállalata («Die Kultur der Gegenwart») részére megírja nemcsak az arab, hanem a zsidó filozófiának történetét is; fájlalni való, hogy nem fogadta el a vállalatnak más megbízatását: nem mutatta be az izlám mellett a zsidó vallást.

A tudományban élete céljául az izlámnak és az arab irodalomnak föl kutatását tűzte ki magának. Már ennél a célkitűzésnél is bizonytalannal közrehatott az a belátása, hogy a zsidó vallásos gondolkodás fejlődésére egy befolyás sem mutatható ki oly meggyőzően, mint a középkorban az arabé. De kiderítette a régebbi kölcsönhatásokat is. Gazdag gyűjteménye van azokról a nyilatkozatokról, melyeket már a pogánykori arab irodalom is följegyez a zsidókról, valamint a meginduló izlámval viszonyáról a zsidósághoz. Külön fejezet illeti itt meg az izlámra tért zsidókat (Kab al-Achbár Wahbibn Munnabih), akiknek nevében a zsidó legendákat idézik. Elrendezvén a Kaufmann-hagyatékából a Magyar Tudományos Akadémia birtokába jutott geniza-töredékeket, Goldziher professzor megtalált s kiadott egy héber költeményt és egy arab elbeszélést az arab zsidóságnak egy messianikus mozgalmáról, továbbá egy Abulwalidnak, a legkiválóbb régi nyelvésznek tulajdonított fordítást a Deborah énekéről. Ugyancsak Budapesten található egy kézirat a muhammedán racionalizmus behatása alatt álló Jusuf al-Baszir karaita filozófus munkájáról, valamint Maimuni misna-kommentárjáról. Ezeket tanítványaival adátja ki Goldziher professzor.

Itt Goldziher professzor sajátos terére lépünk: az arab korbéli zsidó művelődés nem különíthető el az izlám mozgalmaitól, amelyek körülötte éltek, zajlottak. Egész műfajok közösek: pl. a tauchocho, a költőnek saját lelkéhez intézett feddő beszéde. Még R. Niszsim b. Jákob híres mesegyűjteménye is (ma'aszijot) föllünetteli erős behatását a kezdő arab bölcselkedésnek, a mu'tazilának, amelynek alapproblémája az isteni gondviselés igazsága. A mu'tazila két alapelvén, az isteni egység és az isteni igazság elvén épült föl Szádja gáon nagy bölcséleti műve. Mint gondolkodót és rendszerezőt Goldziher professzor legtöbbször Maimunil tartja, de azért látja, mennyit tanul még azoktól az arab gondolkodóktól is, akiket megtámad. Legmélyebb, szinte kongeniális vonzódással Goldziher professzor Bachja ibn Pakuda és Jehuda Halévi iránt viseltetik. Ghazáli nemes befolyása érzik meg rajtuk. Talán ezért is tér vissza oly gyakran Goldziher professzor Ghazáli-hoz, akinek pedig egyenetlenségeit és ellentmondásait erősen

érezte. Leydenben sajtó alatt lévő nagy munkájában is fényes fejezetet szentelt Ghazáli kórán-magyarázatának. Ghazálitól tanulta el Bachja a bensőséget, Juda Halévi pedig az irtózást a dogmatizmustól, a skolaszticizmustól. Juda Halévinél találja Goldziher professzor költői megnyilatkozását a maga vallástudományi hitének: a dogmatizmustól elszakít, elszakít a vallás, csak a friss hagyományban virul föl. És Juda Halévi ezen hirdetése — úgy tanuljuk Goldziher professzortól — tovább hat Mendelssohnban, tovább a mai vallásosságban, melyet a következő főkérdés foglalkoztat: mik azok az eszmék, azok az intézmények, melyek őseinknek életét megnemesítették, melyek lelküknek békéjét biztosították, melyek őket Istenhez közelebb hozták? Ismerjük meg ezeket az eszméket és intézményeket, hogy saját életünkben megvalósítsuk, családunkban szemléltessük s a nevelés révén a következő nemzedékre hagyjuk.

*

A zsidó tudomány hálával és hódolattal járul a 70 éves Goldziher professzor elé. De reménnyel és óhajattal is. Biztat reá eddigi tapasztalatunk. 60. születésnapját ő maga azzal ünnepelte, hogy közzé adta előadásait az izlámról. 70. születésnapját azzal ünnepli, hogy közzé teszi a kórán-magyarázat irányáról szóló hatalmas művét, amelyben az izlám egész fejlődése tükröződik a kórán szövegének alakulásától a muzlim modernizmusig, amely Aristoteles, Plato, Pythagoras, Galenus helyett Darwin, Comte, Herbert Spencer, Barthelot és Tolstoi tekintélyét vallja. A 80. születésnapra készülendő munka tárgyát legyen szabad nekünk kitűznünk. Miként az izlámét bemutatta, mutassa be a zsidóságnak történelmi fejlődését s amit töredékeiben, alkalmasszerűen adott, adja meg egyetemes áttekintésben: a zsidóság és az izlám kölcsönhatásának teljes képét. Bizakodva kérjük, áhítattal várjuk: nemcsak a jövő évtized, hanem jövőendő nemzedékek is hálás hódolattal fogadják.

Az American Relief Committee for Hungarian Sufferers, amely eddig 150,000.000 koronát adott a budapesti gyermekek élelmezésére, június és július hónap folyamán 18.000 magyar hadifoglyot hoz haza a saját költségén Szibériából.

Az adakozók túlnyomó többsége, a Committee választmányának nagyrésze, a vezetőség kivétel nélkül: zsidó.

A Magyarországi Inségések Felsegélyezésére Alakult Bizottságról (A. R. C. F. H. S.) aránylag kevés szó esett a magyar sajtóban. Az ugynevezett keresztény lapok nem irtak róla sokat, mert tudták, hogy ez az egyesület túlnyomórészt zsidókból áll, a liberális lapok nem irtak róla eleget, mert nem akarták, hogy úgy lássék, mintha zsidópropagandát akarnának csinálni, a zsidó lapok nem irtak róla, mert nem tartották izlésesnek, hogy hangulatkeltésre használják fel azt, a tényt, hogy a magyar zsidók kezdeményezésére, magyar zsidók közreműködése mellett, túlnyomórészt magyar zsidók dolláraiból élelmezték egész télen át a budapesti szegény gyermekeket.

Most azonban, mikor ez a vihar is elülőben van már felettünk, a Committee egyik vezető tagjának egyenes kívánságára közöljük a következőket:

Az American Relief Committee for Hungarian Sufferers 1919 őszén alakult meg egy amerikai szabadkőművespáholyban Barna Bertalan (zsidó) nagyvállalkozó és cukorgyáros kezdeményezésére. A Committee tisztikara a következő:

Elnök : Barna Bertalan (zsidó).
 Alelnök : Cukor Morris (zsidó).
 Pénztáros : Oblath Rudolph (zsidó).
 Ügyvezető titkár : Horn J. Frank dr. (zsidó).
 Levelező titkár : Somlyó Arnold (zsidó).
 Pénzügyi titkár : Billig Irving (zsidó).

Az egyesület diszelnökei között helyet foglal többek között Gerard W. James, a volt németországi nagykövet, Colby Bainbridge, az amerikai külügyminiszter, Kessler Gyula nagyvállalkozó (zsidó), Kessler Józsefnek, a kiváló színházi kritikusként és íróként fivére, aki egymaga 30.000 dollárt, (akkor 6.600.000 korona) adott a magyarországi nyomor enyhítésére. A végrehajtó-bizottságban több kiváló keresztény mellett, mint amilyen p. o. Csáky Kálmán gróf, ott találjuk a következő zsidókat: Bodansky Arturt, Berkó G. D. (az amerikai Magyar Népszava szerkesztőjét), Grünbaum Adolfot, Haan R. M. — az, aki Colby külügyminiszternek az amerikai magyarok emlékeztető tildakozását beszéd kíséretében átnyújtotta — Haan Josephet, Jacobi Victort a zeneszerzőt, Kleinberger Ferencet, Pogány Williet, Pollachek Johnt, Székely Béla dr.-t, Winter Gyulát.

Az egyesület címe: Holland House — 5th Avenue at 30th Street, Newyork City.

Az egyesület együttműködik a The American Relief Administration European Childrens Funddel, amelynek Hoover az elnöke. Hoover szintén zsidó.

Hoover kijelentése szerint, az összes segítő egyesületek közül a magyar segítő egyesület a legnagyobb és működésében a legtehetősebb.

Az egyesület az ősszel 150.000.000 koronával Budapestre küldte pénztárosát: Oblath Rudolf gyárost, a The World munkatársát, aki otthagya üzemeit s családját, örömmel teljes önfeláldozással sietett haza, hogy véreinek — félreértések elkerülése végett: nemcsak a zsidók, hanem a keresztény magyaroknak is enyhítsen a nyomoruságán. Oblath az egész telet itt töltötte. Egy hónap előtt a városházán egy díszülésen mondtak köszönetet az akcióért neki, mint az egyesület képviselőjének.

Itt 10 sort a cenzura törölt.

A Committee munkája azonban a 130.000 budapesti gyermek élelmezésével még nem ért véget.

A hó végén újabb segítséggel a Committee két újabb vezéralakja érkezett Budapestre. Az egyik Horn Frank dr., az ügyvezető titkár, aki óriási orvosi gyakorlatáról is lemondott, hogy minden munkáját a magyarságnak szentelhesse, — ő a Committee lelke — és vele érkezett Kessler Gyula pezsgőgyáros és sokszoros milliomos is. Ők sem csak a szerencsétlen magyar zsidókon akarnak segíteni. Segítségüket felajánlják az egész szenvedő magyarságnak, felekezeti különbség nélkül.

Még egyet! A Committee pénzügyi titkárának: Billig Irvingnek öccse, Billig Hugó amerikai filmrendező, aki Budapesten tartózkodott szülei látogatására, innen kérdést intézett a fivéréhez, a Szibériában selymőző magyar hadifoglyok hazaszállítását illetően. A kérdésre néhány hét előtt jött meg a felelet, melyhez képest a Committee június és július hónapok folyamán 18.000 szibériai magyar hadifoglyot fog a saját költségén hazaszállítani.

Billig Irving felhatalmazta fivérét ennek a hírnök közlésére.

Itt 5 sort a cenzura törölt.

A magyar zsidóság a közgazdaságban.

Irta: kemenesmihályfai Deutsch Antal.

Idáig még mindig diadalmaskodott az igazság az elhomályosítási kísérleteken, a csaláson és a rágalmon. A megtévesztésnek lehet sikere, emberek, dolgok szenvedhetnek is miatta, de előbb vagy utóbb mindenki igazának ki kell derülnie. Sohasem könnyű a harc, amelyet az igazságért vívnak. Ahol kirobban, százával hullnak porba áldozatai, mártirjai. De a harc vége csak egyféle lehet: az erkölcs, a lelkiismeret győz. Nem is volt a világ sohasem híjával az igazság lelkes bajnokainak. Mindig akadt súlyos elme, kemény férfi, aki keztyűt dobott az előítéletnek, a gyűlöletnek.

Itt 20 sort a cenzura törölt

Grätz, a legnagyobb zsidó történetírók egyike, az angol és francia királyokról írott korszakalkotó történeti munkájában hiteles forrásokra való hivatkozással elmondja, hogy ezek a királyok husz-negyven évre korlátozott letelepedési engedelmet adtak országukban a zsidóknak, rászorították őket az uzsorára és kikötötték, hogy kölcsönt ötven-hatvan százaléknál kisebb kamatra adniok senkinek sem szabad. Miért? Azért, hogy a királyi kincstár a letelepedési határidő elteltével rátehesse a kezét a hatósági engedellel üzött uzsoraüzletek révén fölhalmozott vagyonokra. Ha azután elvették a zsidók pénzét, ki is hajszolták őket az országból.

Nem foglalkozhattak, csak pénzüzletekkel, amelyekhez a kiszipolyozott nép átka tapadt.

Itt 8 sort a cenzura törölt.

Ahol a külső nyomás és a saját belső nyomoruságuk nem volt elviselhetetlen, ahol a rideg törvény nem korlátozta őket tulságosan a szabad mozgásban, ott azonnal vagy ipari foglalkozást vállaltak, vagy a művészetre, a bölcsesetre és egyéb elvont tudományokra vetették rá magukat lelkesedéssel, hogy aránylag rövid idő alatt nagyot alkossanak.

Itt 30 sort a cenzura törölt.

Tudni akartam, mivel ártottak a zsidók a kereskedelemnek, mivel züllesztették el az ipart, hogyan terelték hamis irányba a bankok és takarékpénztárak működését. Tudni óhajtottam, tényleg a zsidókat terheli-e a felelősség az állam mindenkori és különösen legújabbkori gazdasági és pénzügyi politikájáért.

Egyetlen olyan adatra vagy bizonyítékra sem akadtam, amely a vádaskodást, a bizonyítékok híján meghozott marasztaló ítéletet igazolná. Kétszeres kötelesség ezért, hogy bebizonyítsam a vádaskodó állítások ellenkezőjét, azt, hogy a zsidóság munkájából áldás fakadt az országra és a magyarságra.

Itt 25 sort a cenzura törölt.

Csak a XVIII. század elején találkozunk ezeken a praktikus életpályákon először zsidókkal. Akkor telepedett le a Németországból bevándorolt Oppenheimer Sámuel családja Pozsonyban. A családfő I. Lipót császár udvari faktótumja volt. A császár megbízásából ő szerelte fel és ő is éltezte fiai és rokonai támogatásával, Jenő herceg legnagyobb meglepedésére, a Magyarországon és Németországban operáló hadseregeket. Az osztrák hála nyomán követte a jótettet: Kollonics

sürgetésére üldözőbe vették az Oppenheimereket és a szerencsétlenek tényleg nyomorultul is pusztultak el.

Tudjuk azt is, hogy 1716-ban zsidó ember pozsonyi nagy bank alapítására tett Károly királynak előterjesztést. Elyben el is fogadták a tervet, de keresztvitelének föltételül kikötötték, hogy zsidót a vállalkozásba bevonni ne lehessen. Köztudomásu még, hogy a XVIII. század ötvenes éveinek vége felé Mária Terézia királynő bizottságot küldött ki a kereskedelmi forgalom tanulmányozására és ez a bizottság a Mosontól Belgrádig vivő hosszú uton csak Óbudán bukkant két zsidó kereskedőre. Nagykereskedőkről beszélek. A szatócs- és házalókereskedelem a vidéken, mezővárosokban és falvakban egyaránt zsidó kézen volt, csakugy, mint az italmérés.

(Folytatjuk.)

Hol és kikkel mulattak a románok Pesten?

Ezt a cikket a cenzura törölte

— A pesti hitközség évi közgyűlése vasárnap délelőtt nagy érdeklődés mellett folyt le. A képviselőtestületi tagok igen szép számmal gyűltek össze és más érdeklődő is elegendő jelent meg. A közgyűlési terem zsufolva volt és több ízben meglehetősen zajosan adott érzelmeinek, az elnök és előljárók iránti elismerésének és hazafias álláspontjának kifejezést. Székely Ferenc udv. tanácsos, elnök 10 órakor nyitotta meg a közgyűlést. A pesti hitközség elmúlt két igazgatási évének eseményeit ismertette rövid összefoglalásban és természetesen a magyar zsidóság mai nehéz helyzetéről is megemlékezett. Beszédét állandó tapsok, helyeslések és éljenzés kísérték. Utána Berger Rezső dr. szólalt föl. Az elnöki jelentés elfogadásával kapcsolatban határozati javaslatot nyújtott be, amelyet hatásosan indokolt. Különösen azt emelte ki, hogy más tényezők híján, a pesti hitközség a zsidóhitűek védelmére felekezeti közszempontokból máris sokat tett, kezdve a Károlyi-kormány letűnésének idejétől mind a mai napig. Az intenzív mentő munkáért a közgyűlés színe előtt kifejezést ad a hívek törhetetlen ragaszkodásának és hálájának és azt indítványozza, hogy mivel az irányítás a felekezet hivatásos szerveinek kezéből ki van véve s mivel Budapesten van a megcsonkított Magyarország zsidóságának mintegy háromnegyed része, a vezetést és irányítást a felekezet tényügyeiben a pesti hitközség vegye a kezébe. Kiterjeszkedett továbbá arra a hátor és önérzetes munkára is, amit a pesti hitközség elnöke és különösen két előljárója, Székely Ferenc, Lederer Sándor és Ehrlich Gusztáv a proletárdiktatura borzalmai idején életük kockáztatásával is a hitközségi ügyek ellátása körül végeztek. Ők tartották fenn a hitközséget. Ezt hálásan kell a jegyzőkönyvben elismernünk. A zajos tappsal sokszor megszakított beszéd után Osztern Lipót dr. szólalt föl, akít különösen felszólalása elején sokszor zavartak meg közbeszólásokkal. Az elnöki jelentést elfogadta, de kifogásolta, hogy nem emlékszik meg a san-remói határozatról, amely biztosítja a palesztinai zsidó otthont, amiről, szerinte, nemcsak a művelt nyugat, hanem az egész világ zsidósága örömmel szerzett tudomást, de egyben, érzelmeihez híven, hangoztassa a magyar hazához való hűségét és ragaszkodását és a magyar nemzettel való együttérzését. Utána zajos tapsok és éljenzés közt Sándor Pál szólalt föl. Kifejtette, hogy magyarok voltunk, magyarok vagyunk, magyarok is maradunk és hitünknek hű fiai. A mai nehéz helyzet sem tesz

minket zsidó nemzetiséggé. Ellenzi az Osztern-féle indítvány elfogadását. (Zajos, hosszú ideig tartó taps, a nagyváradi Kecskeméti éljenzik.) Az újabb félreértésekre adna okot, ellenfeleink álláspontját támogatná és a valamelyest meghiggadt helyzetet újra felborítaná. Javasolja, hogy az indítvány fölött térjünk napirendre, illetőleg, hogy benyújtója vonja azt vissza. Még mint határozati javaslatot sem szabad azt az előjárósághoz utalni. A következő szónok Mezei Mór dr. volt. Azt kéri, hogy a benyújtott határozati javaslatok fölött érdemlegesen ne határozzunk hanem adjuk be javaslattevel végett az előjáróságnak. (Zajos taps.) Somogyi Viktor azt ajánlja, hogy a javaslattevők vonják vissza határozati javaslatukat és nyujtsák be alapszabályszerűen. Strausz Adolf sem a zsidó politika dolgával, sem világpolitikai kérdésekkel foglalkozni nem kíván. A mai napra más feladat vár. Tiltakozik az ellen, hogy mi a magyarság amaz ellenségeivel, kik bojkott alá helyezték hazánkat, egy követ fujnánk. Semmi közünk hozzájuk, elítéljük, visszautasítjuk eljárásukat. (Zajos tetszés.) Erre vonatkozó határozati javaslatot nyujt be és kéri annak elfogadását. (Hosszantartó helyeslés.) Vida Jenő a két első határozati javaslat visszavonását kívánja s arra hívja fel a közgyűlést, hogy mondjon köszönetet Sándor Pálnak azért a védelemért, amit ő nyujtott. A közgyűlés résztvevői erre felállanak és Sándor Pált, feléje fordulva, percekig tapsolják és éljenzik. Gáspár Fülöp a következő szónok. A Szózatból olvas fel közleményt, melyben a bojkottot is a zsidóság rovására írják. Ezzel szemben ki kell jelentenünk, hogy semmi közünk hozzá. A hamis vádak ellen pedig azzal is küzdenünk kell, hogy éljünk szerényen, egyszerűen s erre hívjuk föl híveinket templomokban és gyermekeinket iskolákban. Szerénységben és egyszerűségben jó példát adjunk. (Taps.) Székely Ferenc kiemeli, hogy álláspontja Mezeiével azonos. Azon kérdés fölött, hogy ki vezessen, az összzsidóság hivatalos dönteni. Véleménye szerint az egységes zsidóság autonómiaja ma közelebb áll a megvalósuláshoz, mint volt. Régen két erős tábor állott egymással szemben. Ma az orthodoxia egy velünk, az együttműködés a nehéz időkben közelebb hozta a táborokat. Meglesz az egységes vezetés, melynek hiányát ma nélkülözzük leginkább és pótszerekkel hiába pó-

A sors újabb csapásától mélyen megrendülve, fájdalmas, vérző szívvel tudatjuk, hogy felejthetetlen drága jó anyánk, a legszeretőbb és legjobb rokon

özv. Sternlicht Sománé

hosszu, türelemmel elviselt szenvedés után, áldásos életének 59. évében elköltözött az élők sorából.

Drága halottunkat f. hó 8-án délután 3 órakor kísértük a gyászházból az izr. sirkertbe, ahol a végtisztesség megtartatott.

Losonc, 1920 június 7.

Sternlicht Sándor és neje Haas Irén
fia és menyje.

Sternlicht Vilmos és neje Spitz Ignácné
Sternlicht Lipót és neje Spitz Gyula és neje
Sternlicht Károly Spitz Henrik és neje
Sternlicht Henrikné Spitz Béláné

Spitz Simon és neje
testvérei, sógorai és sógoróni.

Haas Fülöp és neje, nászai.

Soha nem muló szeretettel és kegyelettel őrizzük drága emlékét!

toljuk. A pesti hitközség az egység mellett küzd és hihető, hogy ebben vezető szerepe lesz. A külföldi zsidósággal való érintkezést illetőleg jelenti, hogy az amerikaiaknak két vezető-emberével érintkezett a minap, akik anyagi szükségletünk felől érdeklődtek és kilátásba helyezték, hogy a pesti hitközség iskoláinak és jótékony intézményeinek támogatására f. év szeptember hó végéig nagy összeget fognak rendelkezésre bocsájtani. (Taps.) Strausz benyújtott indítványát helyesli és szükségesnek tartja. Az előljáróság sürgősen fogja tárgyalni és gondoskodik a nyilatkozat közzétételéről, amire felhatalmazást kap. (Taps.) Vészi József szintén helyesli Strausz javaslatát, de stiláris módosítást ajánl hozzá. A másik két javaslat visszavonását vagy mellőzését ajánlja. A Berger és Osziern-féle javaslatokat ezután elnök szavazásra bocsájtotta. A közgyűlés 76 szóval 69 ellen mellőzéssel mondta ki. A közgyűlés ennek meglőrténtével egyhangulag elfogadta az 1918. és 1919. évekről szóló zárószámadásokat. Majd Ehrlich G. Gusztáv ismerlette az 1920. évi költségvetést. Azt hiszi, deficit nem lesz. Adóbevételekre 3½ millió K-t irányoztak elő, de ha a kereseti viszonyok jobbra fordulnának, 5 millió K adóbevétel is lehet, mert a tagok önkéntes adófelajánlása többet tesz ki az előirányzatnál. (Taps.) Ezt követte a számvizsgáló-bizottság jelentésének, a költségvetési hiány fedezésére vonatkozó javaslatnak és az 1920. évi költségvetésnek egyhangú elfogadása. A számvizsgáló-bizottság 7 tagságát és a megüresedett 5 választmányi tagsági helyet szintén egyhangulag töltötték be. Ezután elnök javaslatára egyhangulag a hitközség főtitkárává választották Gábor Gyula dr. főtitkár-helyettes, aki megindultan, néhány meleg szóval köszönte meg a bizalmat és fogadalmat tett, hogy a hitközséget és a zsidóságot egész szívvel és lélekkel fogja szolgálni. Somogyi indítványai tárgyalásától ezuttal elállott és egy következő közgyűlés elé fogja azokat juttatni. A templomkörzetekről Lederer Sándor dr. elnökhelyettes referált. Szólt a rabbinátus előterjesztéséről, továbbá az V. és VIII. kerületek kívánságairól. Mindezekkel szemben a közgyűlés majdnem egyhangulag az előljáróság javaslatát fogadta el, mely a gyakorlati szükségletek szerint megváltoztatható lesz. A közgyűlés tudomásul vette, hogy a hitközség a fiúarvaiház Munkácsy-utcai épületét kb. 150.000 K-ért bérbe vette. Ezután a fegyelmi szabályzatot tárgyalták, melyet csekély módosítással, illetőleg az adott felvilágosítások után egyhangulag fogadtak el. Végül a gazdasági teendőkkel ideiglenesen 6 hónapra megbízott szervezet ügyét tárgyalták. Wilhelm Adolf dr. jelentése után Ledermann Mór gazdasági előljáró fejtette ki ez ügyben programját, melyet az előljáróság fog tárgyalni s ennek, valamint a próbaidő alatt szerzett tapasztalatoknak alapján megteszi a szükségesnek látszó intézkedéseket. Elnök a közgyűlést déli 1 órakor rekesztette be.

— Rechtschaffen Sámuel,

hátrahagyott családjának e héten hozzánk beérkezett: Engel és Gottesmann 50, G. M.-né 20, Braun Ignác 20, Kármán D. Dezső 50, Radó Jenő 50, Engel Pál 20, Breuer Ilonka, Béla, Lenke és Laci 100, születésnap ajándék 62, N. N. 50, orth. hitközség Sárbogárd 515, nagykanizsai hitközség gyűjtése 2235, abai izr. hitközség elnökének, Markovits Miksának gyűjtése 1100, Vas Zsigmond 500, B. J. 30, Löbl Gyula 20, özv. Kecskeméti Mártonné 30, Gál Samu 25, Háy Elek 100, Glück Mór 20, Lövy Gyula 10, Richter Salamon gyűjtése (Seregélyes) 1440, Spitzer Henrik 500, K. G. igazgató 1000, M. D. igazgató

1000, B. R. T. 2000 korona. — Átadjuk az abonyi hitközség elnökségének.

Itt egy 5 soros hírünket a cenzura törölte.

— **Links Izák dr. rabbi** f. évi június hó 25-én, a péntek esti, valamint június hó 26-án, a szombati muszaf-istentiszteleten a Rombach-utcai templomban hitshónoklatot fog tartani.

Magyar zsidó katonák a világháboruban.

(Az Egyenlőség hadiarchivumának újabb adatai.)

31900. Nemes Steinfeld Móric, alezredes a volt cs. és kir. 43. gy. e.-ben, a mozgósítástól kezdve állandóan harctéri szolgálatot teljesített, háromszor megsebesült és 1918 májusában a harctéren meghalt. Kitüntetései: Lipótrend, III. osztályú vaskoronarend, III. osztályú katonai érdemkereszt, ezüst Signum laudis, ezüst Signum laudis másodszer, ezüst Signum laudis harmadszer, bronz Signum laudis, bronz Signum laudis másodszer, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem, német vaskereszt. — 31901. Steiner Lajos, zászlós a m. kir. 23. h. gy. e.-ben, 1915 februárjában, miközben szakaszát a tatarowkai magaslaokon rohamra vezette, szakaszá élén, golyótól szíven találva, elesett. — 31902. Rosenfeld Aladár, a m. kir. 23. h. gy. e. zászlósa, 1914 szeptemberében a Lemberg körüli harcokban roham alkalmával elesett. Utolsó kérdése az volt, hogy sikerült-e a roham? Amikor megtudta, hogy sikerült, utolsót sóhajtott ekként: Hála Istennek! (A századparancsnok közlése.) — 31903. Dr. Rosenfeld Adolf, főhadnagy a m. kir. 23. h. gy. e.-ben, 3 évnél hosszabb ideig teljesített megszakítás nélkül frontszolgálatot. Kitüntetései: III. osztályú katonai érdemkereszt, ezüst Signum laudis, bronz Signum laudis, Károly-csapatkereszt. — 31904. Spitzer Izidor, százados a m. kir. 23. h. gy. e.-ben, a háborút megszakítás nélkül a fronton töltötte: Kitüntetései: III. o. katonai érdemkereszt, ezüst Signum laudis, ezüst Signum laudis másodszer, bronz Signum laudis, bronz Signum laudis másodszer; Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 31905. Fodor József, hadnagy a m. kir. 23. h. gy. e.-ben, 1914-ben az első ütközetben a Monasterzyska mellett való roham alkalmával elesett. — 31906. Löwinger Mihály, hadnagy a m. kir. 8. h. gy. e.-ben, Przemysl este előtt, egy kirohanás alkalmával kézigránáttól megsebesülve orosz fogságba került s ma is ott sanyalódik. — 31907. Scheiner Miksa dr. ezredorvos a háborút a fronton töltötte el. Kitüntetései: Ferenc József-rend lovagkeresztje, Signum laudis, miként az előbbi, ugy ez is a kardokkal, Károly csapatkereszt, török vasfélhold, török vitézségi érem. — 31908. Gellért Lajos, főhadnagy a volt cs. és kir. 16. gy. e.-ben, 1916-ban rokkanttá lett: balkezét széttronsolta egy lövés. — 31909. Waldmann Dezső, örvezető a volt cs. és kir. 60. gy. e.-ben, 27 hónapot töltött az arcélen. Kétszer megsebesült. Rokkant. Vaskeresztje van. — 31910. Dr. Luy György, hadnagy a cs. és kir. 33. gy. e.-ben, 1916-ban, sebesülés következtében, balkeze béna lett. Rokkant. — 31911. Molnár Ferenc, zászlós a m. kir. 9. h. gy. e.-ben, fellábat gránátalálat következtében elvesztette. Kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 31912. Gábor Gyula, főhadnagy a m. kir. 23. h. gy. e.-ben, 27 hónapot töltött az arcélen. Egyszer megsebesült. Kitüntetései: III. o. katonai érdemkereszt, ezüst Signum laudis, bronz Signum laudis, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. A 7. hadsereg körletében a Szurmay- és a Károly királyalakra 150.000 koronát gyűjtött. — 31913. Balog Benő, zászlós a volt cs. és kir. 86. gy. e.-ben, 1915 májusában egy önkéntes vállalkozásának végrehajtása közben az orosz drótsővények között elesett. Kitüntetései: arany vitézségi érem.

(Folytatjuk)

Pour acquit.

Már volt egy zsidó a falunkban, amikor Hámpók odakerült. Heimbach volt az igazi neve, kampólábu, halkbeszédű zsidócska volt; talán nem volt elég pénze, hogy valahol kocsmát árendáljon, szatócsboltot nyisson, vagy pedig eléggé ismerte magát s belátta, hogy mindenképpen gyámoltalan a kocsmárosságra, így aztán minden különös lelki fájdalom nélkül adta fejét a tojáskereskedésre.

Talán nem is lett volna alkalmas más foglalkozásra. Megvolt ugyan benne is a tervezések láza, a nagy előretörések álma, de hiányzott belőle a mozgékonyosság, a lelkéből valahogy kifelejtődött az a szabályozható hidegség, amely az álmokat valóságokká dermeszti. Csendes embernek született; a jóság pióca módjára tapadt a lelkére és kitekintgetett nedves, barna szemén keresztül. Amikor feltűnedezett az utcákon, az asszonyok behivogatták a házba és a két nagy kosár, amelyeket ott cipelt a karjain, estére mindig telve volt tojással.

A faluban váltakoztak a központi zsidók, egyik sem bírta ki sokáig, mert egy-két részeges emberből lehetetlen volt megélniök. A kiskereskedés, amiből mindig az fogyott el *éppen most*, ami kellett volna, minden igyekezet mellett sem akart fellendülni. Az emberek a gyufa, a petróleum, ecet és só terére szorítottak a vásárlásnál, mert ezeket mindig lehetett kapni. Hanem egyebet már a városból hoztak, még a pálinkához való spirituszt is, mert úgy találták, hogy a zsidó pálinkája, amikor van is, olyan gyenge, mint a víz, nem karcol eléggé.

Ezek a válságok Hámpókot egyáltalán nem érintették. Ha valamelyik zsidó kiköltözött a kocsmából, elment hozzá bucsuzni. Ha új zsidó jött, azt üdvözölte, de különben nem igen törődött velük. Csak a nagy ünnepek alatt, amikor mindnyájan a városba mentek ünnepegni, simult jobban hozzájuk és utazott egy szekéren a kocsmáros családjával.

A városba ritkán ment be.

Lakása az egyik falusi házikó nagyobbik szobája volt, amit akkor bérelt ki, amikor a faluba került. Ott élt, ott főzte ebédjét, vacsoráját. Esténként kirakta kosaraiból a tojásokat és rendezte őket a nagyságuk szerint. Azután a feljegyzéseit vizsgálta és százszor is újra és újra kiolvasta maga elé a nyakában lógó zacskó kis pénzmagzatait.

Volt egy szutykos kis jegyzőkönyve, az őrizte a titkok titkát. Nagy baj lett volna, ha ez a jegyzőkönyv elvesz és azt valamelyik falusi gazda megtalálja úgy véletlenül az utcán. Mert abban a falusi asszonyok és lányok titkai voltak feljegyezve: Kádárné 5 frt. Bogáné 2 frt 20 kr. Halmágyi Katicza 9 frt. Mária néni onnét főjürrü 40 kr. — és így tovább. Mindmegannyi a kakasok és tyukok izzó szerelmére épített hitel.

Hámpóknak panaszolták el az asszonyok, a lányok, ha kellett egy kendő, új cipő, gyöngy, kláris, pántlika, szóval valami olyan, amit a férjek vagy az apák haszontalanságnak minősítettek volna. Azt is a Hámpók tudta meg titokban, ha a szegényebb helyeken elfogyott a liszt, só, ecet vagy olaj. Mondották, hogy adjon ennyit meg ennyit, majd kitojják a tyukok.

Hámpók megértette a helyzetet és adott pénzt mindenkinek. Baj pedig sohasem lett az ilyen kis ügyletekből, mert Hámpók nem mondta el senkinek, hogy kinek a tyukjai vannak nála betáblázva. Az asszonyok hiába érdeklődtek egymás ügyei iránt, mert egyik sem tudta meg, mennyi titkos pénz került a másikhoz. A tyukok mitsem tudtak a legbensőbb egyéni ügyeikkel

történi visszaélésekről és gondtalanul potyogtatták továbbra is a kolumbusi szferoidokat.

Hámpók otthon sem árulta el a dolgot, pedig esténként, ha együtt ült a házigazdájával és annak feleségével, szívesen elbeszélgetett az üzletéről, elmondta a terveit, sajtáságos, művelt, idegen üzleti kifejezéseket vegyítve a beszédjébe, amikből a két öreg paraszt ugyan semmit sem értett meg, de amik az ő lelkét gyönyörűséggel töltötték el. A jó isten tudja, honnét szedte ezeket a kacskaringós terminusokat.

Rebi, az asszony, csendes, szorgalmas személy volt, de nagyon sokat betegeskedett. Az ura, akinél az egészség nem hiányzott, sokat szomorkodott, hogy a felesége örökké karnyadozik, de hiába próbált meg mindent, az asszony sohasem lett teljesen egészséges.

Mégis az történt, amire senki sem gondolt volna, hogy a gazda ment el előbb. Egy napon csak nem bírt felkelni, három nap múlva már az orvos is lemondott róla és egy hét múlva már el is temették.

Rebi egyedül maradt bánatos özvegyiségében. A teheneit eladta, a földjeit kiadta árendába és betegeskedett tovább. Hámpók továbbra is ott maradt nála, úgy élt, mint addig és esténként bejárt a beteghez. Vigasztalagatta, teát főzött neki, mindenképpen iparkodott a nyavalyás kis életét megkönnyíteni. Hogy ezekben az együttesekben miről beszélgettek, azt nem tudta senki, de nemsokára valami különös, forró szeretet kovácsolódott a két árva között, mintha anya és a fia lettek volna. Annyira összeforrtak, hogy megtartották egymás ünnepeit. Rebi kálvinista volt, de szombatonként nem dolgozott többé. Hámpók meg vasárnaponként sem tette meg szokásos körutját a faluban.

Igy élték át az őszt, hanem attól fogva, hogy az első hó leesett, a Hámpók egyre gyakrabban szekerezett be a városba az orvosért. Rebi hervadozott és ahogy egyre jobban összetöppedt, Hámpók egyre zárkózottabb lett üzletfeleivel szemben. A hitelügyletek folytak tovább is, de amikor egyik-másik asszony mentegette magát és ígérgette, hogy majd ekkor meg ekkor bizonyosan visszafizeti a pénzt, Hámpók csak bólogatott szomorú bunkófejjével. De amikor kérdezték tőle, hogy mit jelentenek a bőlintások, Hámpók nem felelt, csak vakargatta az orrát.

*

Határozottan emlékezem, hogy az édesanyám december tizenhetedikének, Szent Lázár püspök napjának reggelén lepott meg bennünket a hírrel, hogy az öreg Rebi is átköltözött ama ismeretlen tartományba, amelyből oly igen szórványosan térnek vissza az emberek. Azért emlékszem ilyen pontosan az időre, mert mi, diágyerekek, úgy karácsony táján már kinos figyelemmel kísértük minden napnak a mulását.

Megjelent!

Megjelent!

A Magyar Zsidóság ALMANACHJA

Védőirat

IRTÁK:

Berény Imre
Blau Lajos dr.
Deutsch Antal
Erdősi Dezső
Eulenberg Salamon dr.
Fischer Gyula dr.
Fodor Gyula
Földes Artur dr.
Grossmann Zsigm. dr.

Hevesi Simon dr.
Kiss Arnold dr.
Klein Miksa dr.
Komáromi Sándor
Mezei Ernő
Mezey Ferenc dr.
Molnár Jenő dr.
Paál Jób
Pollák Illés dr.

Rosenak Miksa dr.
Sebestyén Károly dr.
Szabolcsi Lajos dr.
Szatmári Mór
Székely Ferenc
Szini Gyula
Turóczi József dr.
Vázsonyi Vilmos dr.
Venetianer Lajos dr.

Szerkesztette:
Szirmai Vidor dr.

Később nagy mozgás keletkezett a faluban, hogy aszondták: a Hámpók eltűnt. Rebi ott feküdt az ágyban holtan, minden, a legutolsó szög is a régi helyén. csak a Hámpóknak, meg a retyerutyának nem volt hire sehol. Hanem az asztalon apró kis cédulák voltak, mindegyikre szép, gömbölyű betűkkel felírva egy-egy asszony neve, meg az, amivel adósa volt és mindenik cédula aljára ez volt felírva: pour acquit.

Mi is odacsődültünk, teleszívtuk magunkat az izgató ujdonságokkal, azután szaladtunk haza, hogy tovább adhassuk őket. Amikor a nagybátyámnak beszámoltam a dolgokról, megkérdeztem tőle:

— Pour áczkvit?

— Pour áczkvit? — kérdezte ő bámulva. — Mi a csodálatos fene lehet az a pour áczkvit? ... Ah ugy! — mondta a homlokára ütve. — Hát az először is annyit jelent, hogy te számár vagy, mert azt így kell mondani: pur áki, másodszer pedig annyit jelent: fizetve.

— Hát miért csinálta ezt Hámpók és miért ment el? — kérdeztem csodálkozva.

— Hát mit tudom én, hogy mi motoszkál a fejében egy ilyen féleszü tojásos-zsidónak? ... Annyi egészen bizonyos, hogy valahogyan okvetlenül becsapta az egész falut! ... A kutyából nem lesz szalonna, a zsidó csak zsidó marad!

Azóta semmit sem hallottunk Hámpókról.

Cholnoky László.

— Schönfeld Antal. Egy budapesti szanatóriumban ötvennyolc éves korában meghalt Schönfeld Antal kiskunfélegyházai fakereskedő. Schönfeld súlyos vesebajjal kínlódott már vagy háromnegyed éve s az életnek a leggondosabb ápolás sem tudta megmenteni. Az öreg ur a román katonák garázdálkodásának esett áldozatul. Amikor 1919. szeptemberében a románok bevonultak Kiskunfélegyházára, Schönfeld faraktárába is be akartak hatolni. A kereskedő ellenállt, amire a katonák leütötték és agyba-főbe verték. A veséje is ekkor sérült meg és ez a betegsége okozta a halálát is. Junius 20-án temette el Adler Illés főrabbi nagy részvét mellett.

— Wimmer Izsó. A zsidó ellenforradalmárok sora Wimmer Izsóval gazdagodik. Wimmer foktői kereskedő résztvett a dunapataji ellenforradalomban, amelyben gépfegyvertűz alatt tartotta a vörössöket, községében, Foktón pedig, a község házára ő tüzte ki a fehér zászlót a vörös lobogó helyett. Zászlója nem volt Wimmernek, így tehát egy fehér lepedőt léptetett elő lobogójává. Az ellenforradalom leveretése után halálra akarták ítélni, de az ántánt beavatkozása után az ellenforradalmárokra csak sarcot vetettek ki. Wimmert, aki szegény ember, nyolcezer koronára lefizetésére ítélték.

— A nádudvari Lehár-földek. A hivatalos lap szerdai számában a hadügyminiszter megköszönte Kertész Gábor nádudvari földbirtokos adományát, aki százholdas birtokot adományozott a Lehár Antal báró parancsnoksága alatt álló szombathelyi hadosztály katonáinak. A nádudvari száz hold, amely Debrecen és Püspökladány között terül el, rövid idő alatt a katonák szorgalma, szeretete és vetélkedő munkája révén mintagazdaság lett. Kertész Gábornak, akinek a magyar nemzeti intézmények iránt való szeretete régen ismert a környéken, kiváló büszkesége, hogy a miskolci követet: Herman Ottót négyesfogalon vitte mindig a városban. Egyébként Kertész Gábor a miskolci zsidó hitközségnek egyik vezetője volt és

minden emberbaráti mozgalomban előljárt. A nádudvari birtokot két esztendővel ezelőtt vejevel, Grosz Ödönnel, a pesti Ostende-kávéház tulajdonosával, együtt vette.

— A zsidóhitű hadifoglyok a többiekkel együtt mostanában százával jönnek haza. A határszéleken szétosztják őket és, mint fogolytársaikat is, megfigyelés és kioktatás végett különféle tartózkodási helyekre dirigálják. A kioktatás természetesen a jelenlegi politikai helyzetre és az uralkodó áramlatokra is kiterjed. A közös szenvedést így választófalak zárják el. Ha azok az amerikai zsidóhitűek, akik Széchenyi Viktor gróf megállapítása szerint foglyaink hazaszállítását olyan nagy mértékben mozdították elő, erről tudomást szereznek, aligha lesznek tőle elragadtatva:

A mi Goldziherünk.

«Zikné tálmidé cháchómim kol zemán sem ázkinim dááton metauszefesz álehen». Bölcsék, ha megöregszenek, tudományuk mindinkább gyarapszik. (Sabbat 152 a.) Bölcsőink e mondása jut eszünkbe, ha hetvenéves mesterünkre gondolunk. Bámuló hódolattal tekintünk rájára, a fáradhatatlan munkásra, ki könyvei közt naponta megifjuhodik, ki napfényre hozza keletnek rejtett kincseit. Szüntelen dologtevésben fonódnak össze napjai és éjelei. Jaum lejaum jábiá aumer, velájiló lelajiló jechavve doasz. Nap a napnak ömleszt: a szózatot és éjjel az éjnek hirdeti a tudást. Messze földön áhitozzák szavát, ahogy a próféta mondja: Tanítására szigetek vágyakoznak. A világ minden részéről jönnek hozzá az írások. A legelsőik közt volt, kihez az áldatlan háboru befejezése után bekopogtattak eddigi ellenségeink tudósai. Egész könyvtárra való könyvhalommal látták el a határok megnyitásának első napjain a tegnap ellenségei. Nélkülözték négy éven át az irányító mester bölcs tanítását. Dolgozószobája zarándokhetye a nagy embereknek és akárhány csak a mester kedvéért kereste fel Budapestet, hogy hallhassa szavát és láthassa őt szemtől-szemben.

Tanítványai áhitattal csüngnek szaván. Nem tartozik a szükszavú, csak tárgyának négy rólyi területében tartózkodó tanítók közé. Mindenre kiterjed figyelme és bámulatos memoriájának gazdag tárházából sokszor emeli ki az analógiák hosszú láncolatát. Amilyen járatos a mohamedanizmus világában, olyan járatos a zsidó irodalom rengetegében. Fárasztó studiumai közepette mindig szeretettel tér vissza az ősi forráshoz, melyben lelke felüdül. Amilyen járatos a Hádiszokban, épp oly járatos a Midras berkeiben és amily szeretettel mélyed el az izlám jogi világában, duplán érzett örömmel merül el a talmud tengerében. Maukir derábonon. Szívből örvend, ha talmud cháchámmal találkozik, becsüli azt, ki tanul. És akárhány talmud cháchám csodálattal tapasztalja, hogy ő Goldziherrel a sajátjának vélt disciplinájából többet tanult, mint Goldziher mester tőle.

Mélyen érző, vallásos lélek. A régi, konzervatív formákat, hagyományokat lelki mélyéből tiszteli. A régi rabbik szentélelű jámborságára kell gondolni, ha Goldziher mint Seliach Cibbur a nagy engesztelési nap végén előimádkozza a Neiláht. Szabad perceiben erkölcsi megújulás! a Chauvausz Halevovausz jámbor szerzőjénél keres, kinek elnikumát magáénak vallja. Ha régi tanítóiról beszél, oly tisztelettel emlékezik meg róluk, mintha ma is lábuknál ülne, pedig egyszerű, jámbor zsidó emberek voltak azok. Rajongó hódolattal viseltetett Brill Sámuel

Léb iránt, kihez valaha siurra járt. A három zarándok-ünnepen valóságos belső áhitattal zarándokolt el Bloch Mózeshez, hogy a Réget szent napján valóságos belső sugallatának eleget tegyen. Idegenben mindenütt a zsinagóga volt meghitt barátja és nem egy kongresszuson elhagyta dicsőségének színhelyét és a kartársak szerető hódolata elöl a templomba menekült, hogy hittestvéreivel együtt ünnepeljen. Ha rabbi lett volna, akkor a konzervatív zsidóságnak lett volna szilárd oszlopa. Hogy pesti hitközségünk alapjában konzervatív maradt, az ő érdeme. Egy tiltakozás az ajakáról, elegendő volt a reformok külső sallangja után sokszor kívánczók elhallgattatására. A hagyományban is hallja vallása géniuszának szavát. Mint imádkozó legszivesebben azok sorába vegyül, kik szívből éneklék még az ősektől eltanult n u s z c h á t.

Ha nem rendkívüli időkbe esett volna ez ünnepünk, bizonyára a tudományos munkák egész nagy sorozata hódolt volna június 22-én a mesternek. Sok íróasztal mellett dolgozott csendes éjszakákon sok tanítvány, hogy a mester szellemében hódoljon neki ez örömnapon tudományos munkában. Egyelőre kéziratban várnak e dolgozatok, hogy hirdessék a mester dicsőségét. A Mindenható segítségével, erőben, egészségben és szellemi frissességben látja majd azokat, ha az idők fordulnak és a kultúra lesz megint ur a világon. A mesteren pedig teljesedik az írás szava: á t t e r e s z t i f e r e s z s z e v o h, h o r d j a d i c s ő k o s z o r u g y a n á n t s o k á i g m é g a z a g g k o r d i s z e s k o r o n á j á t, b e d e r e c h c z e d ő k ő t i m ő c z ő: i d e á l i s é l e t u t j á n é r t e e l a z t. V i r u l j o n t o v á b b, m i n t a L i b á n o n c é d r u s a, e r ő b e n é s s z é p s é g b e n, b ő l c s e s é g b e n é s ű n d e s é g b e n!

Weisz Miksa dr.

HIREK

— Schweitzer tábornok temetése. Általános nagy részvétellel temették a múlt héten lovag Schweitzer Ede altábornagyot. Hevesi Simon dr. mesteri bucsuztatót mondott fölötte, melyben tündöklő katonai és polgári erényeit méltatta. Visontai Soma dr. udv. tanácsos megkapó és megrendítő szavakkal vett bucsút tőle a barátok nevében, mint Gyöngyös egy másik híres szülőtte. Azután elhantolták a tábornokot disztribúción, Szabolcsi Miksa sírja mellett.

— Nyílt irodalmi pályázat. Az Omike Kulturotthon elnöksége nyílt pályázatot hirdet. Hogyan neveljük gyermekeinket? cím alatt adja be a pályázó később teljesen kidolgozandó művének tervezetét. A viszonylag legjobb tervezet szerzője 3000 (Háromezer) korona tiszteletdíjban részesül. Ha a legjobb tervezet reményt nyújt arra, hogy szerzője abszolút értékű művel megoldja a pályakérdést, akkor megbízást kap a munka megírására. A teljes mű írói tiszteletdíja egy 10,000 (tízezer) koronáról kiállított takarékpénztári betétkönyv. Pályázni óhajtóknak a bírálók elnöke: dr. Hevesi Simon nyújt bővebb felvilágosítást. Általános tájékoztatásul a bírálók már itt közlik, hogy a pályanyertes munkát a szülők okulására és irányítására szánják. A vallási, erkölcsi és kulturális nevelésnek harmonikus céljait fejtsse ki a pályázó. A magyar zsidó gyermekek nevelési rendszerét a zsidó öntudat megszilárdításával, valamint történeti, etikai és vallásfilozófiai alapon építse fel. A mű akkor oldja meg a nevelési ideál nehéz problémáját, ha e könyv segítségével a szülők és az iskola jó zsidó — jó magyar — és jó embernek nevelik

gyermekeiket. A pályamunka tervezetének benyújtási határideje 1920 szeptember 15. Beküldendő az Omike Kulturotthona címére (VIII., Rákóczi-ut 17. I. emelet).

— Az Omike Kulturotthona állást közvetítő irodája ismétellen arra kéri a munkaadókat, hogy állások betöltésénél vegyék igénybe közvetítését. Sok jelentkező van, kik készséggel elmennének a nyári hónapokra segéd munkák végzésére pusztákra, tanyákra; valamint több képzett nevelő és tanító jelentkezett vidéki gyermekek tanítására a nyári szünidő tartamára.

— A Kulturotthon vidéken propagandát fejt ki, hogy minél több tagot szerezzen nemes céljai szolgálataira. Mi is nyomatékosan felhívjuk és kérjük hittestvéreinket, hogy e kulturális célokat szolgáló egyesületet minél intenzívebben támogassák.

— Deutsch Antal halála. Kemenesmihályfai Deutsch Antal, a Pester Lloyd közgazdasági rovatának nagy tudású, régi szerkesztője, f. hó 19-én elhunyt. Sokoldalú közgazdasági tevékenysége mellett, mely profundus elméleti képzettségéhez a gyakorlati tudás megaprólékosabb elemeit is megadta, szaktított időt ahhoz, hogy felekezetének és újságíró kollégáinak is nagy szolgálatokat tegyen. A pesti Chevra Kadisa alelnök-előljáróját vesztette el benne. Az Újságírók Egyesülete és az Újságírók Kórház- és Szanatóriumegyesülete alapító és tiszteletbeli tagját gyászolja benne, akinek nagy érdeme volt, hogy a két egyesület létrejöhetett és áldásos tevékenységet fejthetett ki. Hozzá méltó hitvese a Pesti Izr. Nőegyletnek elnöke. A legrosszabb időben és időnek előtte dőlt ki a sorból. Az ő nagy képességére és szaktudására az újjáépülő Magyarországnak égetőbb szüksége volt, mint valaha. Ebből az építő munkából ki is akarta venni a részét. Nagy tervei voltak, melyeknek kifejtésében a halál akadályozta meg. Ötvenéves, érdemekben gazdag újságírói múlt áll mögötte és nemes, jótettek egész serege is maradandóvá teszi az emléket. Legutolsó írását, mely a zsidóságért küzd, mai számunkban közöljük. — Általános nagy részvétellel temették Deutsch Antalt. Hevesi Simon dr. szíveket megkapó beszéde után Winterberg Gyula udv. tanácsos költői színekben ragyogó bucsuztatója a Chevra nevében és Vészi József szép beszéde következett a Pester Lloyd nevében.

— Megjelent a Magyar Zsidó Almanach. A magyar zsidóságnak egy új, jelentékeny védőirata jelent meg az elmúlt napokban Szirmai Vidor dr. kitűnő szerkesztésében. A Magyar Zsidó Almanach, hosszú és gondos előkészítő munkálatok után, most került ki a sajtó alól. A vaskos kötetben a magyar zsidó társadalom, közélet, tudomány és szakirodalom legjelesebbjei jutnak szóhoz. Az Almanach a magyar zsidóság igazáért száll sikra az igaztalan és rosszhiszemű támadásokkal szemben. Ismerteti a magyar zsidóság nemzeti munkálkodását, a magyar élet minden ágában, a nemzet javával való együttműködését az ország kiépítésében és megerősítésében. A számos művészi melléklettel és illusztrációval diszitett kötet ára 100 korona. Legközelebb részletesen méltatjuk, addig is bemutatjuk belőle néhai kemenesmihályfai Deutsch Antal nagyérdékű közleményét.

— A gyermeknyaraltatási akció ügyében a miskolci hitközség, nőegylet és Deborah-egylet közös bizottsága f. hó 10-én ülést tartott és a helyi viszonyok figyelembevételével elhatározta, hogy július hónapra 125 fővárosi gyermekről fog gondoskodni, augusztusra pedig csak július közepén állapítja meg a létszámot. A gyermekek családoknál nyernek elhelyezést.

— **Hymen.** Duschinsky Mór, a Klein és Duschinsky cég beltagja, Budapesten, eljegyezte Binéth Gáspár ur leányát, Rózsikát Ersekujvárról. (Minden külön értesítés helyett.)

Ascher József, Békés-Füzesgyarmat, eljegyezte Vajda Gizikét Turkevéről. (Minden külön értesítés helyett. 1920. május hó.)

Deutsch Ignác, Zalaszentiván, eljegyezte Herzfeld Bözsikét. Szombathelyről. (Minden külön értesítés helyett.)

Kramer Rezső, a budapesti V. kerületi templomkörzet érdemes elnökének leányát, Lili kisasszonyt, kedden délután feleségül vette Grosz Ernő budapesti nagykereskedő. A fiatal pár frigyét Adler Illés dr. főrabbi áldotta meg.

Eichbaum Mórnak, a budapesti V. kerületi felekezeti élet agilis tagjának leányát, Jolán kisasszonyt, Rudas Ernő f. hó 27-én a dohány-utcai templomban oltár elé vezeti.

— **Figyelmeztetés.** Krausz Vilmos debreceni főrabbi annak közzétételét kéri, hogy menekült zsidóhitűek számára való gyűjtésre gyűjtőívet és ajánlást senkinek sem adott. Aki ilyennel jelentkezik, az jogosulatlanul jár el.

— **Grósz Alfréd,** a kitünő, ismert zeneszerző, megzenésítette Kiss Józsefnek „Ne üzzetek el!” című hatalmas versét, melyet néhány hete közöltünk. A megkapó zeneművet, mely mélyeséges hatásu, önzetlen cézzattal felajánlotta a pesti izr. hitközség kulturális ügyosztályának.

— **Halálozás.** Özy. Schwarz Ignácné f. hó 17-én 84 éves korában elhunyt. Mintaképe volt a vallásos zsidó nőnek. Emberszeretete, jósága és hitéhez való ragaszkodása sok tisztelót szerzett számára. Végtisztessége f. hó 20-án nagy részvéttel ment végbe. Adler Illés dr. érzelmes meleg szavakkal méltatta a megboldogult példás szép életét, nem mindennapi anyai erényeit, a nyitott sirnál pedig Weisz Mór dr. rabbi bucsuztatta hangulatosan. Pesti Alfréd keresk. tanácsos, közgazdasági életünk ismert és becsült szereplője édesanyját vesztette az elhunytban.

— **A zsidó gimnázium.** A zsidó gimnázium szervezetét és szabályait a minisztérium jóváhagyta. A nyilvánossági jog megadásával kapcsolatban, mint halljuk, több tanuló magánvizsgálatra bocsátását fogják elrendelni.

— **Ki tud róla?** Deutsch Jenő, a volt cs. és kir. 52. gy. e. 10. századának katonája, Budafokról 1915 január 21-én távozott és 1915. évi március 5-én a Kárpátokban Jahlonka körül eltűnt. Azóta semmi hírünk. Aki biztos adatokat tud felőle, értesitse aggódó apját, Deutsch Izidort, Ujpesten, Toldi-utca 3.

Közgazdaság.

A Fonciére Pesti Biztosító-Intézet igazgatósága f. évi június 19-én tartott ülésében elhatározta, hogy a közgyűlésen az 1918. és 1919. évi két osztalékszervevénynek összesen 30 koronával való beváltását fogja indítványozni. A tartalékalap és díjtartalékok 60,198.685.32 koronáról 85,148.596.58 koronára emelkednek és így az 1917. évi mérvhez képest 24,949.921.26 koronával szaporodnak.

NAPTÁR.

Vasárnap, június 27. támu 11., hétfő 12., kedd 13., szerda 14., csütörtök 15., péntek 16., szombat 17 (a 17-iki bűjtöt vasárnapra halasztják). — Hetiszidra: Bálák. (M. IV. 22 f. 2 v. — 25 f. 9 v.) Háftoro: Vehojo s'érisz Jáákov (Micha 5. f. 6 v. — 6 f. 8 v.). Szombat bejövetele: 8 ó. 50 p. Kimenetele: 9 ó. 30 p. — VI. Perek.

Goldziher Ignác ünneplése.

A művelt világ legnagyobb élő orientalistájának hetvenedik születésnapján az üdvözlő küldöttségek és egyének tisztelgése reggel kezdődött s csak az esti órákban ért véget. A deputációk egymásnak adták a kilincset a Holló-utcai lakás fogadószobájában s a világ minden részéből érkeztek levelek és sürgönyök a legkiválóbb tudósoktól, telve jókívánságokkal.

A küldöttségek sorát a *Tudományegyetemé* nyitotta meg élén Ballagi Aladár rektorral, Hanuy Ferenc megválasztott rektorral, Angyal Dávid bölcsészeti dékánal és Haraszti Gyula megválasztott dékánal. Ott voltak még: Kováts Gyula, Beöthy Zsolt, Riedl Frigyes, Fejér Lipót, Fejérpataky László, Aldásy Antal, továbbá Fröhlich, Hegedüs, Némethy, Papp, Mahler, Winkler, Heinlein, Domanovszky, Hekler, Ferenczi, Pauler, Fináczy, Yolland, Mágócsy-Dietz egyetemi tanárok, az Etnográfiai Társaság nevében Madarassy dr., a kultuszminiszter képviselőjében Tóth Lajos államtitkár.

Az egyetem nevében Angyal Dávid üdvözölte az ünnepeltet. Ezután a *Tudományos Akadémia* küldöttsége járult Goldziher elé. A Tudományos Akadémiát Berzeviczy Albert elnök, Concha Győző osztályelnök és Heinrich Gusztáv főtitkár képviselték. Goldziheret Berzeviczy üdvözölte. Rámutatott a magyar udományosság büszkeségére, aki a világ előtt igazolja, hogy nemzetünk nemcsak fogékony befogadója a kulturának, hanem pozitív értékkel gyarapítója a tudománynak is. Goldziher — mondotta Berzeviczy — *jogcim arra, hogy a művelt nemzetektől a mostani gyászos napokban is kicsinylés, gyűlölködés és üldözés helyett megbecsülést követeljünk.*

A pesti hitközség küldöttségét Székely Ferenc vezette a nagy tudós elé. A *rabbinátus* nevében héber szónoklattal Fischer dr. főrabbi köszöntötte Goldziheret. Megjelentek régi és mostani tanítványai. A régiek közül Heller Bernát üdvözölte a Mestert, az újak közül Éder piarista-szerzetes mondott ünnepi beszédet, majd Moszuli mohamedán pap lépett elő Goldziher tanítványainak a sorából és *arabs nyelven* mondott felköszöntőt. A *Rabbiképző Blau* és *Guttmann* tanárok vezetésével küldöttségileg képviseltette magát. A délután folyamán megjelent a *Szünidei gyermektelep* deputációja is, élén báró Weiss Manfréddal. Arabs motívumokból és a *gimel* és *jod* betűkből fejlesztett dekoratív motívumokból keleti szőnyeg mintájára festett diszlevelet nyújtottak át Goldzihernek.

Rengeteg levél, távirat érkezett a külföldről, de bizonyos, hogy a blokádi miatt, még sok üdvözlés nem jutott el az ősz tudóshoz. Eddig gratulált: Max Nordan (London), Yahuda (Madrid), Bewan, Arnold Mac Donald cambridgei egyetemi tanrok, Stein Aurél, a nagy magyar földrajztudós *Oxfordból*, Noeldecke, a legkiválóbb német orientalista, a strassburgi egyetem világhíres volt tanára *Karlsruheból*, Fuchs, a luxemburgi főrabbi, aki egyszersmind 500 koronát küldött egy törekvő szegény rabbi megjutalmazására, Bezold, a heidelbergi professzor, a cionista-szervezet nevében Sokolow és Weissmann Londonból, a bécsi rabbiszeminárium stb.

Számos külföldi tudós új művével ajándékozta meg Goldziheret, néki dedikálván ezeket az értekezéseket.

Miként eddig majd minden esztendőben, úgy az idén is nagyértékű munka közreadásával ajándékozta meg születése napján a tudományt Goldziher Ignác. Az idén Korán-magyarázata fog megjelenni német nyelven, *Hollandiában*. Ez az új könyv azokat az előadásokat tartalmazza, amelyeket Goldziher 1912-ben az *upsalai* egyetemen tartott, s amelyek *svédül* már megjelentek.

A szentesi izr. hitközség pályázatot hirdet 1 évre f. évi szeptember hó 1-én betöltendő hitoktatói állásra. Pályázó csakis magyar honos, a budapesti szemináriumot végzett okl. rabbi lehet. Javadalmazása megegyezés szerint. Kötelessége: a 8 oszt. áll. főgimnáziumban és a 4 oszt. áll. polgári leányiskolában a hitoktatást ellátni, amiért az államtól külön dotáció jár, az izr. elemi iskolában az oktatásra felügyeletet gyakorolni és a rabbifunkciókat végezni. A pályázó pályázatában jelölje meg képesítését, eddigi működését, életkorát, családi állapotát és fizetési igényeit. A lakásviszonyokra való tekintettel nőtlen pályázó előnyben részesül. A megválasztott hitoktató egy évi kielégítő működés után esetleg rabbivá választható. Utiköltséget csak a próbaszónoklatra meghívottnak térítünk meg. Pályázati határidő 1920 július hó 15. Szentes, 1920 június hó 20-án. Dr. Czuckermann Soma, hitk. elnök.

A szentesi izr. hitközség f. évi szeptember hó 1-én betöltendő főkantori állásra pályázatot hirdet. Csakis zeneileg kitűnően képzett szép hangú, a modern és az ó-stilusu előadásra egyaránt képes, balkauré, 35 éven aluli, magyar honosságu kántorok pályázzanak, akik a magyar nyelvet tökéletesen beszélnek. A megválasztottnak a szokásos főkantori funkciókon kívül az énekkar vezetése is kötelessége. Fizetése megegyezés szerint. Képesítést (zeneileg is), eddigi működését, családi állapotát, magyar honosságot, életkorát feltüntető okmányokkal felszerelt kérvények f. évi július hó 15-ig nyújtandók be. A pályázatban a fizetési igény is megjelölendő. Utiköltségek csak a próbaelőadásra meghívottnak térítetnek meg. A lakásviszonyokra való tekintettel nőtlen pályázó előnyben részesül. Szentes, 1920 július hó 20-án. Dr. Czuckermann Soma, hitk. elnök.

Az újvidéki izr. anyahitközség előljárósága pályázatot hirdet: 1. A nyugdíjazás folytán megüresedett főrabbi állásra. Javadalmazás: 12.000 korona törzsfizetés, 12.000 korona drágasági pótlék és természetbeni lakás. Megkívánt kvalifikáció: Rabbiszemináriumi vagy más hasonrangu főiskolai oklevél; továbbá magyar, szerb-horvát és német nyelvű szónoki képesség. 2. A főkantori állásra, melynek javadalmazása: 6000 korona törzsfizetés, 12.000 korona drágasági pótlék és természetbeni lakás. Megkívánt kvalifikáció: Zenei képzettség, tenor vagy magas baritonhang és tórafelolvasás tudása. 3. Előimádkozói állásra, melynek javadalmazása 3600 korona törzsfizetés, 4800 korona drágasági pótlék és 1200 korona lakbérilletmény. Ezen állásra kitűnő előimádkozót keresünk, kinek sóchet-ubódek és kóre-mohel képesítése van. Mind a három állást a folyó évi őszi ünnepekre kívánjuk betölteni és felkérjük pályázókat, hogy képesítését, eddigi alkalmazást, életkort és családi állapotot igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket f. évi július hó 15-ig beküldeni sziveskedjenek. Próbaelőadásra csak meghívottakat bocsátunk, kiknek utiköltségeit megtérítjük. Ernst Bernát, elnök, Fischer Jakab, főjegyző.

A kispesti izr. hitközségben f. é. augusztus hó 1-jére betöltendő a kántori s jegyzői állás, az utóbbi hitoktató is lesz. A kántori állásra pályázók 3 előkelő rabbtól sóchet-ubódek vekoré kvalifikációt kimutatni kötelesek. 40 éven aluli pályázók az eddigi működést, kort és családi állapotot bizonyító okmányokkal felszerelt kérvényt f. é. július 10-ig küldjék be alulírt elnökhöz. Fizetés megállapodás szerint. Próbára csak a meghívott bocsátatik, aki utiköltség visszatérítését igényelheti. Kispeszt, 1920 június 21-én. Dr. Balázs, hitk. elnök, Korányi József hitk. titkár.

A mosoni izr. statusquo járáshitközség oly teljes rabbi-képzettséggel és főiskolai, de legalább is gimnáziumi érettségi előképzettséggel bíró, ambiciózus egyéniséget keres, ki egyelőre hittanári állást töltené be. Feladatát képezi a főgimnáziumi, polgári leányiskolai és talmudóra hitoktatás; jó magyar és német szónoki képesség megkívánatik. Nőtlen, a lakásviszonyok miatt, előnyben részesül. Tevékeny munkát ambicionáló pályázó előmenetelre és biztos jövőre számíthat. Fizetés a mai viszonyoknak megfelelő, megegyezés szerint. Az Elnökség.

A nagykanizsai Chevra-Kadisa egyetnél nyugdíjazás folytán megüresedett temetkezési intézői (lieberer) és kórházgondnoki állásra pályázatot hirdetünk. Javadalmazása megegyezés szerinti készpénzfizetésen kívül szabad lakás, fűtés és világítás. Metszői képesítéssel bírók előnyben részesíttetnek. Eddigi működést, kort és családi állapotot feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati folyamodások f. évi július hó 10-ig a hitközség titkári hivatalához küldendők. Az állás esetleg azonnal is betölthető. Utiköltség csak a meghívottnak térítetik meg. Nagykanizsa, 1920 június 7-én. Az Előljáróság.

A mezőkövesdi aut. orth. izr. hitközség pályázatot hirdet egy második metszői állásra, amely mielőbb betöltendő volna. Pályázhatnak oly magyar honos egyének, kik elismert három orth. rabbtól kabalah-val rendelkeznek. Fizetési összeg megegyezés szerint lesz. Pályázók ajánlatukat alulírott hitk. elnökhöz intézzék. Utazási költsége csak a meghívottnak térítetik meg. Mezőkövesd, 1920 május 28. Grünfeld Ferenc s. k., hitk. elnök, Haas Jenő s. k., hitk. jegyző.

APRÓ HIRDETÉSEK.

rővárosban támogatás nélkül álló egyetemi hallgató, ki gazdasági gyakorlattal bír, gazdaságban irodai vagy segédtiszi állást vállal; vidéki uricsaládnál gyermekeknek a magánvizsgálatra való előkészítését elvállalja, esetleg vidékre vagy a fővárosban hivatali állást vállal ellátásért. Cim: Sárkány, Budapest, VII. Nagydiófa-utca 27. IV. 1.

Zsidó rokkant katona, ki a harctéren egyik lábát vesztette, megfelelő, könnyebb felügyelői állást keres. Szives megkereséseket Budapest, Rákóczi-ut 51. III. 3. alá kér.

Férjhez adnám 29 éves izr. vallásu csinos nővéremet olyan jómódu vallásos izr. fiatalemberhez, ki képes volna egy 600 holdas bér gazdaságot kellő szakértelemmel vezetni, melyet neki átadnék. Levelek „Fortuna” jelígre a hirdetési osztályhoz.

Férjhez adnám leányomat, széke szépség, jó gazdasszony, kiválóan zongorázik, százezer korona hozománya és kelengye. Leveleket „Önálló iparos is lehet” jelígre a hirdetési osztályhoz, Kertész-utca 16.

Vasuti-tisztviselő három családtagjával hajlandó lenne július második felében 3 heti szabadságát vallásos földbirtokos családnál irodai munkák, könyvelés vagy csépléseknél való felügyelés ellenében eltölteni. Szives meghívást „Nyár” jelige alatt a hirdetési osztály továbbít.

Könyvelésben jártas fiatal embert 36.000 korona évi fizetéssel, aki benősülne, keresek. Kelengye, butor, lakás és némi hozomány van. Részvénytársasági igazgató rokona. Cimem megtudható e lap hirdetési kezelőségénél VII., Kertész-utca 16.

Zeneakadémiába járó 17 éves leányomnak keresek tisztességes izraelita uricsaládnál vagy özvegy urnőnél teljes ellátást zongora-használattal. Elelemmel hozzájárulok. Cim a hirdetési osztálynál.

Kitűnő kóser házikosztot kaphat tisztviselő-családnál VI., Izabella-utca 81. földszint 3.

Iparigazolvánnyal rendelkező fűszer- és gyarmatárú-nagykereskedő, kinek 100—150.000 korona tőkéje is van, társat keres ugyanannyi tőkével. Részletes ajánlatot „Sürgős” jelígre a hirdetési osztályhoz kérek.

Egy nagyon nagy nyomorban sanyalódó zsidó család kér kegyes támogatást. A férj súlyos betegséggel a zsidó kórházban fekszik, rokkant katona fia kórházban, leánya tüdőbajos, anyjuk reumában szenved, öreg matróna édesanyjukat is ők tartják. Kegyes adományokat hálás köszönettel vesz S. I. Szondy-utca 79. földszint 11.

Önálló, jömenetelű üzlettel, bíró szép, csinos és intelligens, 20 éves sógornőm részére megfelelő vallásos férjet keresek. Csak teljes című ajánlatok vétetnek figyelembe. Ajánlatokat „Basz Talmid Chochom” jelígre a hirdetési osztályhoz kérek.

Német nevelőnő (gyermekkertésznő), ki háztartásban segédkezik, két leánykához felvétetik. Csillag Gusztáv, Cegléd.

Egy a megszállott területekről hazafias magatartása miatt kiutasított szegénysorsu zsidó képzőművész ezuton fordul nem könyöradományért, hanem némi tőkéért, hogy munkáját megkezdhesse. Szives megkeresést „Münchenben végeztem” jelige alatt a kiadóba kérek.

Gazdásznak ajánlkozik orosz hadifogságból hazatért katona, esetleg benősülne. Szives megkeresések „Okleveles gazdász” jelígre a hirdetési irodába kéretnek.

Benősülne jobb iparos vagy kereskedő családba, esetleg más szakmába is, intelligens, több nyelvet beszélő 25 éves izr. bördiszműzes, ki önállósítani óhajtja magát. Csakis föltétlenül komoly megkeresések e lap hirdetési osztályához Kertész-u. 16. „Jövő és boldogság” jelígre kéretnek.

Két főiskolai hallgató nevelőnek ajánlkozik. Kezdőket németre, franciára és angolra is oktatnak. Szives ajánlatokat Mező Ignác joghallgató címére Nagykanizsa, Teleki-ut 20.

Felhívás! A vidéki kántor, ki lapunk utján imaruhát kért, közölje címét kiadóhivatalunkkal.

Hadviselt érettségizett fiatalember, ki jelenleg állásban van, óhajtja változtatni állását. Raktárnoki, felügyelői vagy bármily hasonló állást elfogad. Szives értesítés „Zászlós” jelige alatt Budapest, Baross-utca 110. III. 22.